

Kwiatkowski, Marion, 2024: Finding your Place among Different Languages and Cultures. Linguistic Expressions of Social Identity by Transcultural Youth in Rural Finland. (Nordica Helsingiensia 63.) Diss. 188 s. Helsingfors: Helsingfors universitet. ISBN 978-951-51-9992-8 (pbk.), ISBN 978-951-51-9993-5 (pdf), ISSN 1795-4428.

Marion Kwiatkowskis avhandling är en studie om hur barn till invandrare på den svenskspråkiga landsbygden i Finland konstruerar och uttrycker sin sociokulturella identitet genom språkliga praktiker och hur talarna med hjälp av två pragmatiska element, *som* och *de e som*, positionerar sig i sitt språkbruk i förhållande till den finlands-svenska kulturen. Avhandlingen hör hemma inom både sociolingvistik och pragmatik.

Forskning om unga invandrare har bedrivits i olika länder under lång tid. I allmänhet har informanterna varit stadsbor, och mycket lite forskning har gjorts om unga människor på landsbygden som talar ett minoritetsspråk och ett nationalspråk (huvudspråk) eller regionalt språk. Jag vill ändå nämna de nordiska studierna av Unn Røyne-land och hennes forskargrupp i Norge (se t.ex. Røyne-land & Jensen 2020), studierna av Lena Ekberg och Jan-Ola Östman och LIRA-projektet som pågick i Värmland och Österbotten (Ekberg & Östman 2017) samt analysen i den tyskspråkiga omgivningen (Auer 2020). Marion Kwiatkowski har också varit engagerad i LIRA-projektet.

Ämnet är viktigt för den finlandssvenska språkgemenskapen och utvalda minoriteter. Även om det har gjorts en hel del forskning om olika typer av variation och interaktion i finlandssvenska, finns det fortfarande relativt lite forskning om språk-användning och språklig identitet hos personer som talar svenska som andraspråk i Finland, och ännu mindre om språkanvändning hos unga människor på landsbygden. Kwiatkowskis studie fyller alltså en viss lucka i forskningen och är ett tillskott till den nordiska och finländska forskningen.

Avhandlingen omfattar en sammanfattande del och fyra artiklar. Tre artiklar är publicerade i engelsk- och svenskspråkiga tidskrifter med refereegranskning, en artikel i en svenskspråkig konferenspublikation. I den sammanfattande delen beskriver Kwiatkowski undersökningens syfte och presenterar sina forskningsfrågor. Hon diskuterar termerna och går igenom tidigare studier om språkliga praktiker och resurser hos andra generationens invandrare och hur dessa praktiker används för att uttrycka identitet. För att ge bakgrund till sin forskning beskriver hon också kortfattat hur migration till Finland har sett ut historiskt, särskilt till det svenskspråkiga Österbotten. Efter detta inkluderar den sammanfattande delen en presentation av omgivningen och informanterna samt insamlingsmetoderna och de viktigaste aspekterna av analyserna. Till sist presenterar författaren sina resultat, diskuterar begränsningarna av sina analyser och föreslår inriktningar för framtida forskning.

Den sammanfattande delen av avhandlingen är en helhet där bidragen från var och en av delstudierna beaktas. Artiklarna är väl länkade till varandra. I den sammanfattande delen beskriver Kwiatkowski sina resultat relativt kort. Resultaten har beskrivits på ett adekvat sätt, men det skulle ha varit värdefullt med en mer ingående beskrivning i sammanfattningen.

Studien har tre forskningsfrågor:

1. I vilken utsträckning är talarnas användning av dialektala element, mer specifikt deras användning av den pragmatiska partikeln *som*, en indikation på deras anknytning till den lokala finlandssvenska kulturen och deras tillhörighet i den lokala dialekttalande gemenskapen?
2. Vilken anknytning har talarna till de varieteter som utgör deras språkliga repertoar och hur återspeglas anknytningen i deras rapporterade användning av varieteterna?
3. Hur uttrycker och förhandlar talarna om sin sociala identitet genom sina språkliga praktiker – både rapporterade och observerade?

De 24 informanter som är huvudfokus för denna avhandling är andra generationens unga som är födda i trakten »Grannstad» eller som har kommit dit med familjen under sina första fem år. För att hitta svar på alla forskningsfrågor använder Kwiatkowski tre olika typer av material: intervjuer, fokusgruppsdiskussioner och självinspelningar utan forskare. Materialet varierar lite i olika artiklar. För de studier som syftar till att ge en översikt över ett specifikt språkligt fenomen (*som*, *de e som*) och undersöka om invandrarbakgrund kan vara en avgörande faktor för olika användningsmönster analyseras mer data, inklusive inspelningar av talare med första generationens invandrarbakgrund och talare utan invandrarbakgrund; det sistnämnda materialet är från databasen *Spara det finlandssvenska talet* (<http://yksa.fi/200610/168146246629200>). I de studier där fokus ligger på en kvalitativ analys av identitetskonstruktion och språktillhörighet analyseras mindre datamängder.

De metoder Kwiatkowski använder är inte särskilt nya, men när hon kombinerar olika typer av material och metoder är det lätt att se vilka vägar sociolinguistik som analyserar svenska som andraspråk kan hitta nu och i framtiden. Denna kombination av olika material och metoder ger möjligheter att ge en rikare bild av språkanvändning av informanter med svenska som andraspråk och deras språktillhörighet. Den kvalitativa analysen i avhandlingen ger många idéer för vidare forskning.

Kwiatkowski diskuterar uppriktigt om detta material är kvantitativt tillräckligt för analysen av *som* eller *de e som*. Metodkritiken är alltså här en tydlig och nödvändig del av analysen. Det begränsade antalet exempel kan lätt kritiseras, eftersom en mer djupgående och mångsidigare analys av variationen skulle kräva mer data. Något större problem ser jag dock inte i analysen, eftersom tolkningarna av resultaten är transparenta och läsaren lätt kan följa med författarens argument och förklaringar.

Kwiatkowski diskuterar noggrant bland annat sina termer som *andra generationens invandrare* (second-generation immigrants), *språksocialisering* (language socialisation), *autentisk talare* (authentic speaker), *pragmatiska partiklar* och *diskurspartiklar* (pragmatic particles, discourse particles), *pragmatikalisering* (pragmaticalisation) samt *transkulturella ungdomar* (transcultural youth). Alla dessa är centrala termer i denna undersökning.

Det finns ett begrepp som diskuteras ingående i undersökningen och inom andraspråksforskningen i allmänhet: Kwiatkowski har valt att använda termen *andra generationens invandrare*, trots att många av dessa ungdomar är födda i Finland eller anlände när de var mycket unga. En liknande term *second-generation immigrants* har

använts i engelskspråkiga studier, men det bästa alternativet skulle kunna vara *talare med invandrarbakgrund* (på engelska *speakers with immigrant background*), som Kwiatkowski ibland använder i sina svenskspråkiga artiklar. Jag skulle vilja att denna term blev vanligare eller att man använde termen *talare med svenska som andraspråk* eller *transkulturella talare*, som Kwiatkowski också tar fram. Det sistnämnda alternativet beskriver bäst unga människors liv som medlemmar av två eller flera kulturer.

Ett annat begrepp som ur sociolingvistisk synvinkel alltid har varit problematiskt och som också Kwiatkowski diskuterar är *autentisk talare*. Termen har sin historia i dialektologin, där utvärdering av informanter utifrån den lokala dialektens »äktethet» var en central utgångspunkt, men många forskare har redan för länge sedan ifrågasatt begreppet (se t.ex. Eckert 2003). Nutida språkvetenskapliga undersökningar har visat att det inte finns några klara och kategoriska gränser mellan språk, språkformer och kulturer. Detta kommer fram också i Kwiatkowskis undersökning.

Kwiatkowski använder termen *pragmatiska partiklar* i stället för *diskurspartiklar* och ordet *pragmatiskalisering* i stället för *grammatiskalisering* när hon beskriver en möjlig väg för *som* från komparativ subjunktion till approximerare och vidare till citatmarkör och fokusmarkör. Detta är ett berättigat val, vilket författaren motiverar väl.

Delstudierna kan indelas i två grupper. I de två första studierna (Kwiatkowski 2020, 2022a) analyseras de pragmatiska partiklarnas *som* och *de e som* funktion och plats i kontexten. De två andra studierna handlar om interaktion och attityder. Den tredje studien (Kwiatkowski 2022c) handlar om informanternas förhållande till den lokala dialekten och deras eget modersmål, och den fjärde delstudien analyserar situationer med kulturella skillnader och konflikter som upplevs av ungdomar med bosniskt ursprung (Kwiatkowski 2022b).

Enligt resultaten i studien *Om partikelbruk hos andra generationens invandrare i Sydösterbotten: Fokus på som* (Kwiatkowski 2022a) fungerar partikeln *som* främst som approximerare och placeras mestadels i satsadverbialposition. Partikelbruket i båda talargrupperna (talare med och utan invandrarbakgrund) är i det stora hela närmast identiskt och uppvisar endast en svag tendens bland talare med invandrarbakgrund att använda partikeln mer traditionellt. Medan många andraspråksstudier har visat att talare med invandrarbakgrund ofta är innovatörer och driver också andra talare i omgivningen till nya språkliga val, hävdar författaren att detta inte är fallet i detta sammanhang. Kwiatkowski ger flera förklaringar till detta, men det är skäl att betona att det är fråga om en liten stad och att mångfalden av språk är mindre än i stora städer; kontakterna mellan personer med olika språk är därför mindre vanliga än på större orter. Materialet är också ganska litet. Detta är också något som författaren uppmärksammar.

I studien *Den approximerande semantiken hos citatmarkören de e som i svenskan i Österbotten* (Kwiatkowski 2020) analyserar Kwiatkowski konstruktionen som är nära besläktad med användningen av partikeln *som*. *De e som*, liksom motsvarande konstruktioner i andra språk, används för att markera citat som förknippas med en hög grad av hypotetiskhet. Alla 14 citatmarkörer i detta material i österbottniskan innehar en särskild funktion som inte fullständigt täcks av andra svenska citatmarkörer som *bara* och *liksom*. Resultatet är intressant i sig, men det kräver dock ytterligare forsk-

ning, eftersom materialet också här är litet. Egentligen kunde denna analys av konstruktionen *de e som* ha kombinerats med analysen av partikeln *som*.

I studien *Transgressing Linguistic and Sociocultural Boundaries: Language Affiliation and Linguistic Practices among Second-Generation Immigrants in Swedish-Language Finland* (Kwiatkowski 2022c) analyserar Kwiatkowski hur talarna med hjälp av pragmatiska element positionerar sig i sitt språkbruk i förhållande till sin arvskultur och till den finlandssvenska kulturen. Ungdomar skapade transkulturella utrymmen, genom vilka de introducerade språklig hybriditet i enspråkiga kontexter i hemmet och skolan samt i allmänhet i omgivningen. Analysen är rik och visar hur det pragmatiska perspektivet och studiet av interaktion ger insikter i språksociologi och språkliga förhållanden. Denna delstudie är den starkaste delen i avhandlingen. Studien är också den mest stimulerande för vidare forskning som syftar till att kombinera olika områden inom språkforskning.

Studien *Portraying the Voice of the Other: Quoting as a Device for the Reproduction and Negotiation of In-group and Out-group Membership* (Kwiatkowski 2022b) undersöker hur social identitet i form av grupptillhörighet förhandlas språkligt i narrativa sekvenser om kulturella skillnader. Språkliga attityder och ideologier blir konkreta i den här sista delstudien, som handlar om förhållandet mellan ungdomar med invandrarbakgrund och ungdomar med rötter i den lokala kulturen. Trots att Grannstad under flera decennier har haft invånare med olika förstaspråk är idealet om enspråkighet och betoningen av skillnader mellan språkgrupper fortfarande starkt.

Avhandlingen har tydliga mål och författaren svarar på sina forskningsfrågor. Hon känner sitt material och sina metoder väl och kan detaljerat analysera det utvalda materialet. Hon analyserar också kritiskt sina egna studier, särskilt den del som handlar om kvantitativa data. Kwiatkowski känner väl till den finlandssvenska och sverigesvenska andraspråksforskningen samt den internationella debatten om språksocialisering och social identitet. Hon är också insatt i den sociolingvistiska forskning som gäller finlandssvenskan samt i pragmatiska undersökningar. I slutdiskussionen av den sammanfattande delen tar författaren fram flera aspekter som är viktiga för andraspråksforskningen i framtiden.

Ovan har jag lyft fram ett antal punkter som har gett upphov till kritiska kommentarer. Jag skulle dock vilja betona att avhandlingen visar att Kwiatkowski behärskar sina metoder och kan analysera sitt material på ett trovärdigt, åskådligt och i hög grad konkret sätt. Hon visar vad nya talare av lokal dialekt betyder i det finlandssvenska sammanhanget, och det är den typen av kunskap som i allt större utsträckning behövs i ett flerspråkigt samhälle.

Litteratur

- Auer, Peter, 2020: Dialect (Non-)Acquisition and Use by Young People of Migrant Background in Germany. I: *Journal of Multilingual and Multicultural Development*. <https://doi.org/10.1080/01434632.2020.1722680>.

- Eckert, Penelope, 2003: Sociolinguistics and Authenticity: An Elephant in the Room. I: *Journal of Sociolinguistics* 7(3). S. 392–431.
- Ekberg, Lena & Östman, Jan-Ola, 2017: Medlare – eller dubbelt marginaliserad? Identitetskonstruktion hos immigranter i Österbotten. I: Emma Sköldberg, Maia Andréasson, Henrietta Adamson Eryd, Filippa Lindahl, Sven Lindström, Julia Prentice & Malin Sandberg (red.): *Svenskans beskrivning* 35. Förhandlingar vid trettiofemte sammankomsten, Göteborg 11–13 maj 2016. Göteborg: Göteborgs universitet. S. 81–91.
- Kwiatkowski, Marion, 2020: Den approximerande semantiken hos citatmarkören *de e som* i svenskan i Österbotten. I: *Folkmålsstudier* 58. S. 37–65.
- Kwiatkowski, Marion, 2022a: Om partikelbruk hos andra generationens invandrare i Sydösterbotten: Fokus på *som*. I: Siv Björklund, Bodil Haagenzen, Marianne Nordman & Anders Westerlund (red.): *Svenskan i Finland* 19. Föredrag vid den nittonde sammankomsten för beskrivningen av svenskan i Finland, Vasa den 6–7 maj 2021. (Skrifter utgivna av Svensk-Österbottniska Samfundet nr 82.) Vasa: Svensk-Österbottniska Samfundet. S. 189–202.
- Kwiatkowski, Marion, 2022b: Portraying the Voice of the Other: Quoting as a Device for the Reproduction and Negotiation of In-group and Out-group Membership. I: *Apples – Journal of Applied Language Studies* 16(1). S. 69–90.
- Kwiatkowski, Marion, 2022c: Transgressing Linguistic and Sociocultural Boundaries: Language Affiliation and Linguistic Practices among Second-generation Immigrants in Swedish-language Finland. I: Patricia Ronan & Evelyn Ziegler (red.): *Language and Identity in Migration Contexts*. Oxford, Bern, Berlin, Bruxelles, New York, Wien: Peter Lang. S. 257–276.
- Røyneland, Unn & Jensen, Bård Uri, 2020: Dialect Acquisition and Migration in Norway – Questions of Authenticity, Belonging and Legitimacy. I: *Journal of Multilingual and Multicultural Development*. <https://doi.org/10.1080/01434632.2020.1722679>.

Pirkko Nuolijärvi

© 2025 Författaren/författarna

Denna artikel publiceras med öppen tillgång under villkoren i
Creative Commons Erkännande-licensen (CC BY 4.0)